

Багшнр дамшлтарн хувацджана

Шин программн проектар болн сургългъна зурагъар коддж, улмулар багшнрин кодлмшт болн бээдлджиргъллэ школин залгълдаг болн сургъуль - эрдмиг келгънд, сэн дамшлтта багшнрин кодлмшин эв-аргъиг олт багшнрт болн сургъуль-эрдмин кодлчирт кургдж тархалма. бдгэ цагт школин багшнрин олт бээх сургъуль - сургъмджин төрмүд улм түргэр күүцгдхн лавта. Тингдж багшнрин сэн кодлмшиг олт дунд олзлгънд Каспийск районон школмудар сүл цагмудт хара бнш кодлмш кеджэцхэнэ.

Района багшнрин методическ кабинет чигн кодлмшэн улмар ясрулдж, школмудин шин төрмүдлэ ирлцүлдж кодлмшэн кеджэнэ. Багшнрин методическ секце эврэннь дарани хургудан шишлнъ школмудт ирдж кегъад, дамшлтта багшнрин урокмудт орад, тинм багшнрин кодлмшэс сэн, үзмджтэгъинь бийсиннь кодлмштэн олзлджацхана. Тинм дамшлт хувацлгъна кодлмшиг шидрхн орс келнэ болн литературин багшнр Каспийск долан джилэ школд ирдж кесн. — цугъараднь олзта болв. Тер мет кодлмш физикин, математикин багшнрла болхмн. Орс келнэ болн литературин багшнр даругъас Хальмг АССР-ин ачта багш Н. Ф. Ефимован урокмудас дамшлтин эв-аргъин кодлмшин үлгүр болгч дөнъ, дамшлт авцхалмн. Кесг джилин багшнрин дамшлтта көгшн багш эврэннь сэн дамшлтсан ик байртагъар өгч, наадк багшнр бас тинм дилвртэ кевэр бичкдүдт медрл огхдн кезэ чигн дөнъ болхар үнн седклэри зүткнэ..

Дамшлтан хувацлгън хальмг келнэ болн хальмг эклц классмудин багшнрт нег үлү кергтэ, ягъад гихлэ мана төрскн кел даслгъна эв-аргъ (методик) ода бийн орман олдж батрдж, гүүнэр дасгддж, диглгддж

делград уга. Тегэд чигн Каспийск эрдм-сургъулин анъгин (ахлачнъ үр Петкнев Б. П.) седварэр декабрин 3-д хальмг келнэ грамматикэр болсн үлгүр болгч (показательный) урокиг нег ик йовдл гидж келдж болхмн. Каспийск долан джилэ школин багш үр Убушиев Дорджи Мутаевич — дамшлтта багш.

Ур Убушиев эврэннь гардджах 3-гч классдан йир ик кодлмш кедж, бичкн сургъульчнриг төрскн келндн икэр дурлулдж, хальмг келнэ медрлиг гүүнэр, багтагъар чееджлүлнэ. Хальмг келн сургългъна предмет болдж йостагъар методическ гүүнэр сургъульчирт за-ахт бас чигн йилгъгдэд уга, болв тинм кодлмшиг шишлнъ номтнр биш, теднд бидн, багшнр дөнъ болхмн — гисиг үр Убушиев Д. М. медрл кодлнэ. Тернъ, багш Убушиевин хальмг кел даслгънд эврэннь дамшлтиг олзлад, бичкдүдин болн төрскн кел тасджах семрү классмудин сургъульчнрин гүн медрл авлгънд дөнъ болджана. Тер дамшлтан багш шин-рүлэд, улм-улмар гүүдүлэд, ясрулад йовна. Төрскн кел даслгънд эн долан хонгин хойрхн часас нань сургъульчнрин сүл цагинь олзлдж кодлмш кенэ. Багшнр болн ончта сургъульчнрин чидлэр школд «Ончта сурлгън» гидг эрсин газет хальмг келэр гарна, тернъ сургъульчнриг төрскн келэн дурлдж дасхдн йир ик дөнъгэн кургдженэ.

Тер учрар эн дамшлтта багшнрин урокдан белдлгън, шин медрл бичкн сургъульчирт өглгън, — цуг сургъулин сургъмджин кодлмшт болн районон хальмг келнэ болн эклц классмудин багшнрт үлгүр болна.

Тегэд чигн декабрин 3-д болсн, дамшлтан хувацлгъна тускар болсн хальмг келнэ багшнрин хурт үр Убушиевин сэн дамшлтиг багшнр

эврэннь шишлнъ кодлмшт олзлхмн гичхэв. Багшнр болх урокд урдасн сэнэр белдвр келгън урокин тодрха зура, нөкцл дөнъгилс, цуг сургъульчнр бийсэн үлгүр болмар класс. школдан — альд болв чигн сургъмджта пионермүд болн октябрятмүд болгън, би-дуугъин эрдмиг үзүллгънд орицлгън — цугъар олт багшнрт кергтэ кодлмштнъ үлгүр болдж чадхмн. Багшнрин гардврар сургъульчнрин күүч-көлснэ дамшлт бас шумгъагъар орицад, бийсэн улм улмар ик күүч-көлснд белдврин дамшлт авцхана (классин өрэ ар-чдж ахулад, дежурн болад болн нань чигн күүч-көлснэ дамшлтс).

Тер тоотнъ мана багшнрт, тер дотр эклэд кодлджэх багшнрт үлгүр болдж, дөнъ болхн ил. Тер учрар тинм дамшлтта багшнрин кодлмшиг цуг багшнр дунд тархалгън — йир ик олзта болн чиртэ. Дакад багш болвас күүч-көлснд сургъульчнриг дурлулгъна дасмджин кодлмш кегъад, кезэ чигн теднд гүн медрл өгх аргъ хээлгъад, ташр деернъ эврэннь шишлнъ кодлмшэн методическ болн георетическ халхарнъ шинрүлэд, байджулад, багшнрин сэн гисн кодлмшин дамшлтсиг олт медрүлэд, тер тоотинъ сургъулин, сургъмджин кодлмшт олзлад бээхлэ, — тернъ мана кодлмшт нөкд болхмн.

Тегэд багшнр бийснъ медрлэн бөдлүлэд бээхлэ, кодлмш шин эв-аргъар кегдхмн. Улгүрнъ, дамшлтта багш үр Убушиев Д. М. — эврэннь шишлнъ кодлмшэс нань, районон багшнрин профсоюзин райкомин ахлач. Болв эврэннь медрлэн өдр болгън бөдлүлэд (Ставропольск пединститутд заочн сурчана), сургъульчнртагъан йилгън сэнэр кодлнэ.

Дакад Каспийск районон школмудин методическ секце бас багшнрин олт бээх төрмүдиг күүцхд нөкд ба-

лхар кодлжэцхэнэ. Эклц классмудин методическ секце бас эврэннь хурт дамшлтта багшнрин сэн докладмуд, үлгүр болгч урокмуд болн багшнр хоорндан нег-негнэнъ урокд орад, методическ булнъ дамшлтта урокмудин аурис, методическ журналс, статьяс цуггулад — тинм кодлмш, улм-улмар делгрдж, бас чигн цаарандан ясрх хаалгъ хээлгддж кегдженэ.

Зэрм школмудин дамшлтта багшнрин урокмуд (Ракуцин школин багшнр Слетина В. Я., Обухов Ф. А., Ширяева З. А., Каспийск долан джилэ школин — Белова Р. Г., Ефимова Л. Ф., Каспийск дундин школин — Буянова З. Г., Ханжила К. С., Учин-Холин школин — Иванова Я. С., нань чигн багшнр) ик белдвртэ, тегэд чигн бичкн сургъульчирт гүн медрл өгх эв-аргъ олзлж өглнэ. Тинм багшнр школдн тоомс-град бээцхэнэ.

Багшнр дамшлтин кодлмш тархалгъд районон багшнрин кабинет йир икэр орицджана. Меграбинетин седварэр оданас авад багшнриг районон болх «Багшнрин умалгънд» белдлгънд, сэн дамшлтта багшнрт докладмуд даалгъгдджана. Докладмудин темсиг багшнрин методическ хурт төр кедж хээлгъад, тинм методическ докладмуд умшлгънд дамшлтта багшнрин сэн дурар, теднэ чидл — гүүнэр өггдженэ. Тинм докладмудин темс өггдхлэри школмудиг бээдл джиргъллэ болн сургъуль-эрдмлэ цаарандн делгүлгънэ төрт икэр онь өггдженэ.

Кегдджэх кодлмш зуг экнъ. Тинм кодлмш улм делград, тасрлтан уга кегдэд бээх зөвтэ. Иим ик чиртэ болн туста кодлмшинъ мана республикин багшнрин медрл бөдлүлгънэ инспекторт болн дора газрар — райодар багшнрин методическ кабинетс, бидн — багшнр — цугъар бас чигн өргэр орицхалхн.

Б. СПИРИДОНОВ, багш.